

Jezus, de Koning der Joden

Toen vielen zij voor Hem op de knieën en spotten, zeggende: "Wees gegroet, gij Koning der Joden!"

Mattheüs 27:29

De Stille Week begint met de Palmzondag. Het is de dag waarop Jezus als Koning van de vrede zijn stad binnenrijdt. Omstuwd door juichende mensen die Hem het Hosanna toezingen: "Gezegend Hij die komt in de Naam van de Here."

*Maar, zo vraagt Willem Barnard in een lied voor Palmzondag,
Zullen zij geloven en nemen zij Hem aan
of zullen zij Hem doden
en Gode wederstaan?*

Mattheüs vertelt hoe de soldaten met Koning Jezus hun spel spelen. Het zgn. koningsspel. In het souterrain van een klooster aan de via dolorosa in Jeruzalem wijst de gids bezoekers op een aantal eeuwenoude plavuizen. Op een paar van die plavuizen zijn tekeningen ingekrast: cirkels en figuren van een soort spelbord. Romeinse soldaten speelden er het koningsspel. Een persoon fungeert bij dit dobbelspel als koning, een schertskoning, de verliezer.

Voordat ze Jezus escorteren naar het kruis, zullen ze eerst een grap met Hem uithalen. Ze doen Hem een scharlaken rode soldatenmantel om. Van onkruid en dorens vlechten ze een krans die ze Hem als kroon op het hoofd zetten. In zijn hand leggen ze een rietstengel, bij wijze van koningsstaf. De 'koningset' op het speelbord.

Ginnegappend en lachend defileren ze langs de gevangene. Ze knielen voor Jezus neer en roepen: "Gegroet, Jodenkoning." Zoals zij hun bevelhebber, de keizer hulde plachten te brengen: "Ave, Caesar, imperator."

En al snel gaat het van kwaad tot erger. Een begint er te spuwen, een ander pakt de stok en slaat Jezus op het hoofd. Zo gaat dat vaak met spot. Het begint met een grap, het eindigt in geweld. Het loopt uit op de executie. "Zij leidden Hem weg, om Hem te kruisigen", zegt de evangelist.

Spot en scherts zijn van alle tijden. Zijn ook niet altijd hetzelfde. Er is een spot *vanuit* de waarheid. Israëls profeten staken de draak met de armzaligheid van goden van hout en steen. Goddelijke ironie spot met verwateren machthebbers en protserige dikdoeners.

Maar er is ook een spotten *om* de waarheid. Niets is meer heilig, denk je wel eens als je hoort hoe men Gods waarheid belachelijk maakt.

Inhoud

- Meditatie** 41
Dr. A. Noordegraaf, Ede
- De King James Version en de invloed ervan op de Engelse taal en cultuur (II, slot)** 43
Dr. P. de Vries, Waarder
- Zijn BDE's (Bijna Dood Ervaringen) werkelijkheid of verbeelding?** 44
Dr. H. Dubbelman, 's-Gravenpolder
- Het christelijk geloof en de politiek (VI)** 46
Dr. H. Klink, Hoornaar
- Twee berichten** 48

Woord van dr. H.F. Kohlbrugge (1803 – 1875)

Elke nood komt ons zwaar voor, elke aanvechting hard, maar wat eigenlijk onze nood is, dat heeft Christus alleen in al zijn omvang gevoeld en doorgemaakt.

In Jezus komt God in ons midden. Verworpen en veracht. Weggehoond en bespot door de mensen. Je zou willen protesteren. Hier moet toch van Hoger hand worden ingegrepen!

Maar Mattheüs vertelt hoe Gods Zoon zwijgt. Hij had met één wenk die spottende bende kunnen vernietigen. Maar Hij laat zich bespotten.

Zo diep daalt Hij neer in ons bestaan. Want die krans van doornen herinnert ons aan de vloek die op de schepping rust. De aarde zal doornen en distels voortbrengen. Beelden van een onvruchtbaar leven, geteisterd door leed en ellende. Doornen en rietstengel laten ons zien wat er van onze grandeur geworden is. We hebben machten ontketend die de spot met ons drijven. De dolgedraaide bewapeningswedloop, de vervuiling van het milieu, de agressie en het geweld, de vastgelopen geldhandel, de nauwelijks of niet meer te beheersen techniek, de morele crisis... het zijn de trieste getuigen dat die koninklijke mens die we zijn, een slaaf geworden is. Van zijn begeerten, zijn agressie, zijn angst. Een karikatuur-koning.

Jezus, God zelf in het menselijk vlees, de Koning met de doornenkroon en de rietstaf vereenzelvigd zich met ons. Hij draagt onze ontluistering, onze smaad, onze schande. Hij laat het allemaal op zich aankomen. En juist zó openbaart Hij Gods koningheerschappij.

Koning der Joden. Is dat het niet wat de evangelist Mattheüs ons in deze geschiedenis wil zeggen?

Er zit iets van goddelijke ironie in dit bijbelgedeelte. De spot van de soldaten in het wachtlokaal, de move van Pilatus om Jezus te kruisigen tussen twee bandieten, de hoon van de omstanders "Anderen heeft Hij verlost, zichzelf verlossen kan Hij niet" onthullen ons het geheim van zijn Koningschap.

Daar weten we geen raad mee. Een gekruisigde God. Is dat nu onze Koning? Dat is toch de dwaasheid gekroond. Onpraktisch, onwerkelijk, irreëel. Daar bereik je toch niets mee in een harde wereld? Zo'n Rijk breekt stuk op onze maatstaven, onze ideeën, onze dromen.

De Romeinse redenaar Cicero noemde de kruisdood 'de meest schandalige dood'. Archeologen hebben op de Palatinus, een van de heuvels van Rome, een steen gevonden, een ruwe tekening van een ezel aan het kruis. Met daaronder het opschrift:

"Alexamenos aanbidt zijn God."

En toch...in deze dwaasheid komt Gods wijsheid openbaar. Terwijl de Heer alle mensen over zich heen laat lopen en zich laat bespotten, draagt Hij onze schuld en schande.

Koning Jezus heerst met zijn genade. Door te dienen, te lijden, te sterven. In onze plaats.

Hij redt zichzelf niet om ons te redden. En Hij kan alles dragen omdat Hij de Heer is. Zo staat Hij voor ons in het evangelie en Hij roept ons tot geloof en aanbidding.

De gegeselde en gekruisigde Heiland is onze hulde waard. Onze liefde, onze dank en aanbidding. En je komt alleen tot die aanbidding als je ontdekt: "Ik doe dat spotkleed Hem dragen. Voor mij moest Hij daar staan."

Zo leren we belijden door de kracht van Gods Geest:

*Om de doornen van uw kroon,
om de geseling, de hoon,
roepen wij: O, Mensenzoon, Kyrie Eleison.*

Laat niemand denken dat zijn koningstroon te hoog of te verheven is. Dat u Hem niet bereiken kunt. Hij hangt tussen de misdadigers. Lager kan het niet. Zo zeer komt Hij ons nabij.

"Wees gegroet, Koning der Joden", roepen de soldaten. Voor hen is deze gegeselde figuur de verliezer. Maar zonder dat ze het beseffen, spreken ze uit waar Christus recht op heeft. Hij is toch de Koning van Israël die uit dit volk en uit de volken zijn onderdanen trekt. Een machtig perspectief! Want God heeft Hem de Naam boven alle naam gegeven opdat in de Naam van Jezus alle knie zich buigen zal, Hem huldigen zal.

Hem huldigen en eren, betekent ook dat we Hem volgen gaan. Met vallen en opstaan. We doen het in een wereld die geen raad weet met deze Koning en we herkennen die wereld ook in onszelf. Hij, de Heer der heerlijkheid, God zelf in eeuwigheid geprezen, is een God, die zich laat bespotten en uitwerpen.

Zouden zijn volgelingen dan op iets anders moeten rekenen? Ik denk aan Paulus, de man die door de knieën gegaan is voor de Kruiskoning. "Worden we bespot, dan zegenen wij, worden we vervolgd, dan verdragen wij, worden we beledigd, dan antwoorden we vriendelijk, tot op dit ogenblik zijn wij het uitschot van de wereld, het uitvaagsel van de mensheid."

Nee, we behoeven de glorie van Gods Koningschap niet met de stalen vuist van macht of terreur te verdedigen in blinde wraakzucht, zoals we dat bij Islamfundamentalisten zien. Want de God en Vader van de gekruisigde Jezus is geen Allah.

God is zo groot dat Hij midden in die spottende wereld gaat staan. De mens kan God doodverklaren,

negeren en verachten. Maar God is en blijft de levende God. Ja, je kunt pijn lijden als er gespot wordt met wat je heilig is. Maar we hoeven er niet bang voor te zijn.

De dichter van Psalm 2 ziet hoe vorsten en volken te hoop lopen tegen Gods Gezalfde in een onrustige wereld. Maar, zo lezen we dan. "Die in de hemel is gezeten, lacht." Het is de heilige spotlach van God die de Gekruisigde opwekt uit de dood. God lacht om al die verwaten machthebbers, om een verzegeld graf en een grafwacht. Het kruis leek de ondergang. Maar het

blijkt het teken van Gods overwinning te zijn. Het zwakke Gods is sterker dan de mensen.

Daarom belijden we geen andere Koning dan de gekruisigde en bespote Jezus die is opgestaan. En we zeggen vol verwondering en in ootmoed:

*'k Heb geloofd in U, wie de aarde met haar doornen heeft gekroond,
maar die nu, gekroond met ere, aan Gods rechterzijde troont.*

A. Noordegraaf, Ede

De King James Version en de invloed ervan op de Engelse taal en cultuur (II, slot)

De vertaalprincipes van de King James Version

Heel nadrukkelijk wensten de vertalers van de King James Version in het voetspoor van de voorafgaande Engelse vertalingen uit de brontalen, vast te houden aan het Hebreeuwse en Griekse idioom. Immers ook het Griekse idioom van het Nieuwe Testament was via de Septuaginta ook zelf door het Hebreeuwse idioom beïnvloed. Dat betekende niet in de laatste plaats dat men zoveel als maar mogelijk was elk Hebreeuws of Grieks woord door een Engels woord weergaf. Er werden geen woorden weggelaten en moest men ter wille van de Engelse taal een woord toevoegen, dan werd zo'n woord cursief gedrukt. Deze gewoonte hebben de Statenvertalers overgenomen. De King James Version is hierin trouwens nog strikter dan de Statenvertaling.

Het werkwoord 'zijn' wordt in het Hebreeuws hoogst zelden gebruikt. Daarom staan vrijwel alle vormen van 'zijn' in het Oude Testament in deze King James Version cursief gedrukt. Dat geldt bijvoorbeeld voor de uitdrukking 'Uw God is mijn God' (*thy people shall be my people*) in Ruth 1:16. Men wenste ook zoveel mogelijk vast te houden aan de tweede naamvals-constructie van zelfstandige naamwoorden. Dus de 'berg van Zijn heiligheid' en niet 'Zijn heilige berg'. De King James Version lijkt hier nog consequenter dan de Statenvertaling. Zo heeft de Statenvertaling in Ps. 2:9 'een ijzeren scepter' maar de King James Version 'a rod of iron' (een scepter van ijzer).

In het Hebreeuws en ook in het Hebriërische Grieks vinden we heel vaak het woord 'en' waar dit noch in het Engels noch in het Nederlands gewoon is. Zowel de King James Version als de Statenvertaling hebben dit gebruik van 'en' in de vertaling opgeno-

men. De King James Version, daarin gevolgd door de Statenvertaling, geeft ook uitdrukkingen als 'iemand's ziel zoeken', 'iemand's aangezicht zien', 'het rommelen van de ingewanden' enz. letterlijk weer. Samen met het vloeiend karakter van de vertaling geeft deze wijze van vertaling de King James Version een sterk dichtertelijk karakter. Dit verklaart dat schrijvers en dichters tot op de dag van vandaag – terwijl er inmiddels vele alternatieven zijn – vaak aan de King James Version de voorkeur geven.

De cultuurvormende kracht

Vanaf het midden van de zeventiende eeuw tot aan de verschijning van de *Revised Version* in 1881 was de King James Version de Bijbelvertaling die alom in de Engelssprekende wereld werd gebruikt. Zij heeft trouwens tot aan het midden van de jaren zeventig haar dominante positie behouden. Pas de publicatie van de *New International Version* (N.I.V.) bracht daarin verandering. Echter, nog altijd staat de King James Version qua verkoopcijfers op de tweede plaats. Wereldwijd wordt zij nog in tal van gemeenten en instellingen gebruikt. Onder de Afro-Amerikaanse bevolking heeft zij tot op de dag van vandaag haar dominante positie behouden. Ook op het zuidelijke halfrond heeft de King James Version nog altijd vele lezers.

Op de Psalmen na zijn de Bijbellezingen in het Anglicaanse *Book of Common Prayer* weergegeven in de King James Version. Teksten uit deze Bijbelvertaling vinden we niet alleen op grafstenen en kerkgebouwen, maar ook op gerechtshoven, musea en monumenten. Tal van uitdrukkingen in de Engelse taal zijn aan de King James Version ontleend, zoals dat van Nederlandse uitdrukkingen geldt van de Statenvertaling. De bekende evangelist Billy Graham

gebruikte voor zijn preken en toespraken altijd de King James Version.

De blijvende betekenis van de King James Version

Heeft de King James Version nog bestaansrecht? Zeker is dat de spelling is verouderd. Denk aan 'goeth' in plaats van 'goes'. Hoewel minder dan in het Nederlands is een aantal woorden uit het hedendaagse Engels verdwenen dan wel van betekenis veranderd. Zo betekent 'conversation' geen 'wandel/levenswijze' meer. De grote opkomst van de *New International Version* kan echter niet als winst worden gezien. Heel bewust brak deze vertaling, evenals nieuwe vertalingen die daaraan voorafgingen, met de vertaalprincipes van de King James Version. Men sloot zich niet langer aan bij reeds bestaande vertalingen om zo de continuïteit te benadrukken, maar begon welbewust geheel opnieuw. Terwijl voor de vertalers van de King James Version vertaalwetenschap in dienst stond van de Kerk, werd zij nu van de Kerk losgemaakt.

Een ander verschilpunt is dat niet de *brontaal* maar de *doeltaal* het oriëntatiepunt werd. In N.I.V. is niet meer zoveel mogelijk elk Hebreeuws of Grieks woord met een Engels woord weergegeven. Idiomatiche uitdrukkingen worden in uitdrukkingen van de doeltaal weergegeven. Dat betekent dat de N.I.V. samen met andere Bijbelvertalingen waarin de vertaalprincipes van de King James Version niet zijn gevolgd, niet het dichtertelijk karakter van de King James Version hebben. Zij zijn ook minder geschikt om te memoriseren en hebben zo bijgedragen aan wat wel is genoemd het toenemende 'Bijbelse analfabetisme'.

Waar is, dat de spelling van de King James Version en het feit dat er woorden in voorkomen die inmiddels óf volledig in onbruik zijn geraakt óf een

andere betekenis hebben gekregen, het lezen van de King James Version bemoeilijken. Voor wie dat een groot bezwaar is, is er een aantal goede vertalingen die qua vertaalprincipe in de lijn van de King James Version gaan. De meest recente is de *English Standard Version*. Ik vind het verblijdend dat in de Engels-sprekende wereld meerdere gemeenten overstappen van de *New International Version* op deze Bijbelvertaling. Toch blijft staan dat de oorspronkelijke King James Version een bijzondere zeggingskracht bevat en als cultuurhistorisch monument nooit meer overtroffen, geëvenaard of zelfs maar in de verte benaderd kan worden. In aansluiting bij het woord vooraf aan de lezer van de King James Version, wil ik nogmaals onderstrepen dat wij de Bijbel in onze eigen taal mogen en behoren te lezen om de Drie-enige God als God van volkomen zaligheid te kennen en te verheerlijken. Dat geeft een vreugde die niets en niemand anders ons kan geven.

Literatuur: *The Legacy of the King James Bible: Celebrating 400 Years of the most influential English Translation* door Leland Ryken, uitgave Crossway Books, Wheaton, Illinois 2010. ISBN 978-1-4335-1388-6; pb. 265 pp. Prijs \$15,99.

Leland Ryken, hoogleraar Engelse taalwetenschap aan het prestigieuze Wheaton College geeft hier een uiteenzetting over de geschiedenis en invloed van de King James Version.

Understanding English Bible Translation: The Case for an Essentially Literal Approach door Leland Ryken, uitgave Crossway Books, Wheaton, Illinois 2009. ISBN 978-1-4335-0279-8, pb. 208 pp. Prijs \$12,99.

In dit boek voert Leland Ryken een pleidooi om bij Bijbelvertalen zoveel mogelijk elk woord uit de brontaal door een woord in de doeltaal weer te geven en idiomatiche uitdrukkingen zo getrouw mogelijk weer te geven.

P. de Vries, Waarder

Zijn BDE's (Bijna Dood Ervaringen) werkelijkheid of verbeelding?

Algemeen

Zijn de BDE-ervaringen beelden uit een bovennatuurlijke wereld of zijn het slechts beelden die in de hersenen ontstaan?¹ Dit is momenteel de huidige (wetenschappelijke) discussie tussen voor- en tegenstanders. Alle religies beweren dat onze zichtbare wereld verbonden is met een bovennatuurlijke wereld. Deze werelden zijn als het ware onderdeel van een groot systeem. Met onze gewone zintuigen of ons bewustzijn is deze bovennatuurlijke wereld voor ons onzichtbaar. Hiervoor zijn bijzondere zintuigen, zoals een ander bewustzijnsniveau en waarnemingsituaties nodig. Een simpel voorbeeld.

Overdag kunnen we de sterren vanwege het licht van de zon niet waarnemen, maar wanneer het donker wordt dan zien wij ze wel. Iemand die alleen de wereld van de dag waarneemt en nooit die van de nacht, omdat hij vroeg naar bed gaat en laat opstaat, zou dus kunnen denken dat de sterrenwereld niet bestaat.

Als de natuurlijke wereld en de bovennatuurlijke wereld een systeem vormen, dan betekent dat ook dat het handelen van mensen in onze wereld invloed heeft op de bovennatuurlijke wereld en andersom engelen invloed hebben op onze wereld². Hierdoor zouden er dus wederzijdse contacten mogelijk zijn. Nu zijn er

mensen, zoals atheïsten, die beweren dat deze bovennatuurlijke wereld niet bestaat. Zij beweren dat deze wereld met onze huidige (meet)technologie niet waargenomen wordt. Deze mensen gaan er dus vanuit dat er alleen een materiële wereld is. Ook onze geestelijke vermogens en ons denken zijn afkomstig van materie. Een voorbeeld hiervan is de evolutietheorie. Alles zou dus een materiële oorsprong hebben. Om de gestelde vragen enigszins uit te werken, beperken wij ons tot twee Nederlandse medische wetenschappers en dus geen theologen. Dit zijn de cardioloog dr. P. van Lommel³ en de neuroloog en hersenspecialist dr. D. F. Swaab⁴. Uiteraard zijn er nog veel meer wetenschappers die het fenomeen BDE onderzoeken.

Cardioloog P. van Lommel

Volgens Van Lommel ontstaat een BDE-ervaring bij mensen wanneer er in een korte periode in de hersenen geen zuurstof meer aanwezig is. Als bijvoorbeeld het hart stopt, verandert het EEG en is er geen elektrische activiteit meer in de hersenschors. In deze korte periode zijn de hersenen van deze mensen met het aardse bewustzijn uitgeschakeld. Tijdens deze zeer korte periode van de BDE, ervaren zij een nieuw en veel ruimer bewustzijn. Met dit bewustzijn aanschouwen zij een bovennatuurlijke werkelijkheid. Zij zien engelen, hemelse wezens, hun overleden bekenden, familie etc. Nadat zij gereanimeerd zijn, keren zij weer terug naar hun gewone, aardse bewustzijn.

Al in 1911 stelde de filosoof Henri Bergson⁵ dat de hersenen slechts een orgaan zijn, dat de mens in staat stelt zijn aandacht op het aardse leven te richten. Van Lommel voegt hier aan toe dat de hersenen fungeren als ontvangers van informatie. Dit is te vergelijken met een televisietoestel dat beeld en geluid ontvangt. Ons gewone (hersens)bewustzijn verwerkt (als een soort televisietoestel) deze informatie die door ons wordt geïnterpreteerd als de dagelijkse wereld. Tijdens de BDE zijn de mensen als het ware niet belemmerd door het aardse bewustzijn. Zij nemen dan waar met een ander bewustzijn. Van Lommel noemt dit 'het eindeloos bewustzijn'. Zij zien dan een tijdloze wereld. Dit eindeloos bewustzijn bevindt zich dus buiten de hersenen. Mensen krijgen na hun BDE, helderziende en voorspellende vermogens en gevoelens. Volgens Van Lommel is er dus naast het gewone, dagelijkse bewustzijn een eindeloos bewustzijn dat de bovennatuurlijke wereld aanschouwt. Dit duurt bij de BDE slechts enkele minuten, wanneer het aardse bewustzijn tijdelijk niet meer functioneert. Samengevat: gedurende een BDE verlaten mensen hun lichamelijke bewustzijn en krijgen zij contact met een oneindige geestelijke werkelijkheid.

Neuroloog en hersenspecialist dr. D.F. Swaab

Dr. D.F. Swaab bestrijdt het werk van P. van Lommel. Volgens hem zijn BDE's nog steeds aanwezige functies van de hersenen, die ontstaan bij ernstig bloedverlies, coma, depressies, hyperventilatie etc. Een BDE is dus geen bovenaards verschijnsel. Swaab beweert dat wij geen hersenen *hebben*, maar dat wij onze hersenen *zijn*. Dat wil zeggen dat onze natuurkundige en chemische processen in onze hersenen bepalen hoe mensen (gaan) handelen en besluiten nemen. Bewustzijn is een product van neurologische processen in de hersenen. Eigenlijk hebben wij geen vrije wil en geen ziel of geest, die onafhankelijk van de hersenen kan functioneren en er is geen leven na de dood. Er is dus geen veruimd bewustzijn. Swaab stelt dat godsdienst een genetische en een neurologische oorzaak heeft. Er zouden zelfs genen bestaan waaruit religie gecodeerd wordt. Dit zou dan betekenen dat God, onze cultuur en ons handelen ook min of meer afhankelijk zijn van onze hersenen. Volgens Swaab ligt ons karakter, gedrag en aanleg voor bepaalde handelingen al vóór de geboorte vast, omdat de structuur van deze hersenen al in de baarmoeder gevormd is. Mensen leiden dus niet hun brein, maar het is omgekeerd. Ons brein leidt en stuurt ons tot een bepaald type gedrag en functioneert als een soort supercomputer. Alles wat wij dus denken, doen en laten wordt bepaald in onze hersenen. Met andere woorden: het programma is vooraf al bepaald.

Beide visies vergeleken

Het gaat in het voorgaande over twee tegengestelde visies van medische onderzoekers. Volgens dr. D. F. Swaab is er geen 'eindeloos bewustzijn' naast het gewone dagelijkse bewustzijn. Bewustzijn ontstaat uit de materie van onze hersenen. Dr. P. van Lommel reageert hierop. Hij stelt dat dit type wetenschappers alleen maar rekent met wat meetbaar en telbaar is, terwijl het met meten en tellen onmogelijk is BDE's te verklaren. Van Lommel stelt dat deze verklaringen te beperkt zijn. Zij staan niet open voor andere zienswijzen betreffende een BDE.

Weerstand

Het is bekend dat baanbrekende ontdekkingen in de wetenschap vaak leiden tot weerstand. Niet het minst van wetenschappers die vasthouden aan wat tot heden als waar of geldend werd beschouwd. Dit geldt ook voor het verzet tegen het werk van Van Lommel⁶ e.a.⁷ Vervolgens waarom is er zoveel (atheïstische) weerstand tegen de BDE-resultaten betreffende een 'eindeloos bewustzijn' van P. van Lommel? Niemand maakt zich toch druk over beweringen van mensen die stellen

dat de aarde plat is en dat er zeemeerminnen in de zee zwemmen?

Afsluitend

Hier wordt een kleine blik in een wellicht niet-aards bestaan gepresenteerd, die niet afkomstig is van theologen of aanhangers van religie. Het is niet onmogelijk dat wat tot nu toe als een atheïstische waarheid beschouwd werd, nu niet meer een zo zeker feit is. Andere bovennatuurlijke geestelijke werelden blijken wellicht toch te bestaan.

Voor mensen die gerustgesteld waren of denken dat het na het leven op aarde een afgelopen zaak is, is dit geen goed nieuws. Het veroorzaakt twijfels. Zij moeten nu ook gaan geloven in plaats van zeker weten.

H. Dubbelman, 's-Gravenpolder

Noten

- 1 Schreiber, Mathias, *De onsterfelijke ziel*, 2008, Uitgeverij Forum, Amsterdam.
- 2 Kaplan Spitz, Elie, *Does The Soul Survive?*, 2006, LongHill Partners, Inc. Woodstock, USA.
- 3 Lommel, Pim van, *Eindeloos bewustzijn*, 5^e druk, 2007, Uitgeverij Ten Have Kampen.
- 4 Swaab, Dick, *Wij zijn ons brein*, 2010, Uitgeverij Contact Amsterdam.
- 5 Vries, J.S de, *Oorsprong en bestemming van de mens*, 1986, Uitgeverij de Zevenster, Driebergen-Rijsenburg.
- 6 Voorthuis, Bart, (red.), *Filosoferen over Eindeloos Bewustzijn*, 2009, Uitgeverij Ten Have, Kampen.
- 7 Long, Jeffrey en Perry, Paul. *Evidence of the Afterlife*, 2010, Harper Collins, Publisher, New York, USA.

Het christelijk geloof en de politiek (VI)

Er is in de geschiedenis van Israël geen profeet te noemen die zo betrokken geweest is op het Davidische koningshuis als de profeet Jesaja. Er is veel voor te zeggen dat de profeet, die vooral tussen 750 tot 700 oprad, deel uitmaakte van de aristocratie in Jeruzalem en vanuit die positie ingang had tot het koningshuis. Als diep-gelovige Israëliet is Jesaja ervan overtuigd geweest dat de koning een spilfiguur was als het ging om het heil dat God aan Israël beloofd had. Alleen wie dit beseft, is in staat om enigermate te peilen wat er door de profeet heen gegaan moet zijn, toen hij keer op keer de teleurstellende ervaring opdeed dat de koningen niet open stonden voor het woord van God, dat door hem gesproken werd. Jesaja heeft zich het falen van de koningen enorm aangetrokken. Hij zag in dat het voortbestaan van Juda als volk en het door God beloofde heil aan deze wereld in het geding waren. Wat dat met hem gedaan heeft, wordt ons duidelijk in de hoofdstukken 6 tot 11.

Daarbij is het van het allergrootste belang dat hij tegenover de koning en ondanks de koning vast bleef houden aan het verbond dat God op de Sion gesloten had. Hij zag kans om daar in de nieuw ontstane situatie op voort te borduren en om vandaaruit vergezichten te openen, die tot dan toe onbekend gebleven waren. Dat Jesaja daartoe in staat was, hangt ongetwijfeld samen met de godsontmoeting in de tempel, waar hij Gods grootheid zag en diep onder de indruk raakte van zijn koningschap over de hele aarde (Jes. 6). Als we Jesaja 7 tot 11 nauwkeurig lezen, geeft dat ons de gelegenheid om als het ware een directe

getuige te zijn van de worsteling van de profeet m.b.t. het koningshuis. Dankzij deze hoofdstukken zijn we in staat om een cruciale wending in Gods openbaring aan Israël van dichtbij mee te maken.

De Immanuël-profetie

In Jesaja 7 lezen we dat Jesaja nog heel vroeg in de morgen de koning ontmoet aan de rand van Jeruzalem. Het tijdstip en de plek van ontmoeting zijn opmerkelijk. Dat de koning daar was, had te maken met het feit dat Jeruzalem bedreigd werd door twee volkeren, Syrië en nota bene het eigen broedervolk Efraïm, het tienstammenrijk. Een belegering leek op handen. In zo'n tijd was het van levensbelang dat de watervoorziening in orde was. Uit bezorgdheid was de koning vroeg opgestaan om de vijvers, die aan de rand van de stad lagen, te gaan inspecteren.

De koning zal ervan opgekeken hebben, dat Jesaja hem tegemoet liep. Maar de profeet heeft dan ook een uitdrukkelijke boodschap voor hem: "Ú, koning maakt zich zorgen over een belegering die ophanden is, ik zeg u in naam van de HERE God, dat u zich geen zorgen hoeft te maken. Althans niet om de twee volken die klaar staan om de stad aan te vallen. Zij stellen niets voor! Waar u zich veel meer zorgen om moet maken is om een ander volk, dat in opkomst is, dat van de Assyriërs. Daar schuilt een veel reëler gevaar." Jesaja raadt de koning aan om zich niet van de wijs te laten brengen door Syrië en Efraïm. Laat hij vooral geen bondgenootschap aangaan met bijvoorbeeld Egypte. Als het ooit tot een treffen komt tussen dit

land en Assyrië, zou hij bij dat conflict betrokken worden. Jesaja heeft daarom één advies: laat de koning rustig blijven en wachten wat de ontwikkelingen brengen en daarbij vooral vertrouwen op God – “Want wie vertrouwt, die wordt gebouwd!”

Het kan niet anders of de koning moet iets geproefd hebben van de klem van Jesaja's woorden. Maar hij is er niet gerust op. Hij aarzelt. Jesaja merkt het en gaat een stap verder. Laat de koning een teken vragen. Achaz, die tóch zijn eigen afwegingen wil maken en zijn eigen gang wil gaan, weigert. Daarop spreekt Jesaja de bekende woorden: “Tóch zal God een teken gegeven: Een jonge vrouw¹ zal zwanger worden en een zoon baren en zal hem de naam Immanuël geven. Dat zal voor u een teken zijn.”

Jesaja gaat verder: binnen enkele jaren zal in de straten van Jeruzalem te horen zijn hoe een jonge vrouw haar zoontje bij zijn naam roept. Dan zal, als zij het ventje bijvoorbeeld naar binnen roept, de naam Immanuël door de straten schallen. “Dát, koning, zal voor u een teken zijn. Als u die naam dan hoort noemen, zal er van die twee volken, waar u nu bang voor bent, geen enkele dreiging meer uitgaan. Zij zullen onder de voet gelopen zijn door Assyrië.”

De uitleg

De profetie van Jesaja is buitengewoon belangrijk. Het is dan ook te begrijpen dat over de juiste uitleg ervan veel te doen geweest is. We komen die op het spoor als we voor ogen houden dat het Davidische koningschap dynastiek van aard was. We zagen dit al in een vorig artikel, toen we onderscheid maakten tussen het charismatische en het dynastieke koningschap. Aan David was beloofd dat zijn zonen op de troon zouden *blijven*, ook als er sprake was van ontrouw. Dat het heel anders kon, bleek keer op keer in het tienstammenrijk, dat zich in de tijd van Rehabeam van het koningshuis van David had afgescheiden. Daar wisselde het ene koningshuis het andere af. Ook daar traden profeten op, die de koningen het woord van God voorhielden. We hoeven maar te denken aan het optreden van Elia ten tijde van koning Achab. Als die koningen hun eigen weg gingen, onttrok de Here God zijn zegen en kwamen ze ten val. Zo kreeg Elia de opdracht Jehu te zalven. Dat luidde het einde in van de dynastie van Omri, de vader van Achab.

In Juda was iets dergelijks niet voorgevallen. Eeuwen lang had een Davidide geregeerd. Zo had de HERE God het ook beloofd. Maar wat nu als de koningen geen gehoor gaven aan de profeten en hun eigen weg gingen? Kon de koning rustig achterover leunen

en ervan uitgaan dat God hem wel zou helpen, ook als hij niet in Zijn spoor ging? Dat was de levensgrote vraag, waarvoor Jesaja stond.

De HERE God nu zegt uitdrukkelijk bij monde van de profeet dat dit *niet* het geval is. En dat blijkt uit de Immanuël-profetie. In deze profetie zit dan ook een enorme lading. De koning heeft dat ongetwijfeld beseft. De vraag is welke?

Immanuël

Die lading lag vooral in de *naam* die het beloofde jongetje zou dragen: Immanuël, God is met ons. In die naam wordt de roeping uitgedrukt van de koningen. Als de koning luisteren zou naar Gods geboden, zou hij het kanaal zijn waardoor God zijn zegen over het volk zou laten stromen.

De Noorse theoloog S. Mowinckel heeft in het midden van de vorige eeuw heel wat studies gewijd aan het Israëlitische koningschap. Hij heeft kans gezien aan te geven waarin dit koningschap overeenkwam met dat van de andere oosterse volken en waarin niet. Hij kwam tot de conclusie dat de koning, als hij zijn ambt trouw en in oprechtheid waarnam, aangesproken werd als ‘zoon van God’. We komen dat tegen in Psalm 2: “Gij zijt mijn zoon, heden heb ik u gegeneereerd, Ik heb u gezalft en gesteld op de Sion, heers over uw vijanden.” In dat geval ondervond het volk dat God met de koning en zó ook met het volk was. De koning maakte op die manier wáár wat de naam Immanuël uitdrukt: God is met ons. Dán gebeurt wat Psalm 72 zo fraai schildert:

*O God, verleen de koning uw recht,
en uw gerechtigheid de zoon des konings.
Hij richte uw volk met gerechtigheid,
Uw ellendigen met recht.
Mogen voor het volk de bergen vrede dragen,
Ook de heuvelen in gerechtigheid. (...)
Een overvloed van koren zij in het land;
op de toppen der bergen,
golve zijn vrucht als op de Libanon.*

Vanzelfsprekend weet Achaz van deze samenhang. En daarom zal het voor hem iets confronterends hebben als de naam van het jongetje waarvan hier sprake is, straks door de straten zal klinken: Immanuël! Het zal hem onaangenaam herinneren aan zijn opdracht en aan zijn falen!

Sommige uitleggers gaan ervan uit dat Jesaja in deze profetie het oog had op de jonge vrouw van de koning, die weldra in verwachting zou raken. In dat

geval is de beloofde zoon, Hizkia. Of zij gelijk hebben, valt moeilijk uit te maken. Zeker lijkt dat de profetie een impliciete waarschuwing is aan het adres van de koning: denk niet gemakzuchtig dat uw geslacht *als vanzelf* eeuwig op de troon zal zitten. Als u Mij verlaat, kan ik een einde maken aan uw dynastie, terwijl toch door de straten van Jeruzalem het kind wordt geroepen met de veelzeggende naam: Immanuël.... Dat moet de koning te denken geven. God is in staat om zijn belofte van zegen waar te maken, op een manier die voor de koning verborgen is, maar waarbij het geen vanzelfsprekendheid is dat het oordeel het huis van David bespaard blijft.

Dat we met deze uitleg op het goede spoor zitten, blijkt uit een latere profetie van Jesaja, uit de tijd van Hizkia (Jes. 11: 1-15). Als Jesaja die grote verwachtingen gekoesterd had van de nieuwe koning, ook in hem teleurgesteld raakt, profeteert hij van de *tronk* van Isäi en van een *nieuwe loot*, die opschiet uit de afgehouden stam. Dit is een diep ingrijpende profetie. Jesaja kondigt er het echec aan van het Davidische koningshuis. De stam zal worden afgehouden. Weliswaar spreekt hij ook over een nieuwe loot aan de stam, maar het lijkt erop dat Jesaja niet de koning en het volk, maar alleen een kleine kring van getrouwen (de restgemeente) mocht vertellen wat die belofte inhield. Niet voor niets lezen we dat hij de opdracht krijgt om de woorden van de profetie te verzegelen (Jes. 8:16). Alleen aan de kleine kring om hem heen schetst Jesaja de contouren van de beloofde koning, waarvan we lezen in de hoofdstukken 9 en 11: "Het volk dat duisternis wandelt, ziet een groot licht. (...) Want een Kind is ons geboren (9: 1-6). Op Hem zal de Geest des HEREN rusten, de Geest van wijsheid en van verstand, de Geest van raad en van sterkte, de Geest van kennis en van vreze des HEREN, ja zijn lust zal zijn in de vreze des HEREN. Jesaja verbindt er de belofte van een komend, universeel heilsrijk aan dat de hele kosmos omvat: "Dan zal de wolf bij het schaap verkeren en de panter zich neerleggen bij het bokje, het kalf, de jonge leeuw en het mestvee zullen tezamen zijn, en een kleine jongen zal ze hoeden."

Het voorbestaan van het Davidische koningshuis is dus geen uitgemaakte zaak. Het is Jesaja duidelijk gewor-

den dat er een crisis op komst is, die wordt ingeluid door de ongehoorzaamheid van de koningen. Zij beantwoorden niet aan het ideale koningschap, waarvan David op zijn sterfbed al zei dat ook hij daarin tekort geschoten was, terwijl hij bleef hopen op "een rechtvaardige heerser, over de mensen, een heerser in de vreze Gods, die is als het morgenlicht, bij het opgaan van de zon."

Jesaja heeft ingezien dat dit ideaal zo goed als zeker niet bereikt kan worden door welke koning ook maar. De kleine kring van getrouwen weet hij echter te bemoedigen door erop te wijzen dat zo'n koning alleen door God gegeven kan en zal worden. Het zal een koning zijn op wie de Geest van God rust, de Geest van wijsheid en van kracht. En dat *na* de crisis die ophanden is.

De Septuaginta

Dat de diepe lading van Jesaja's profetie zo ook naderhand begrepen is, blijkt uit de Griekse vertaling van Jesaja, die ongeveer 200 voor Chr. in Alexandrië tot stand kwam. De periode van de ballingschap was toen al eeuwen achter de rug. Van een Davids-dynastie was al eeuwen geen sprake meer. De vertalers moeten meer dan ooit beseft hebben dat alleen dankzij een volstrekt wonder de Davidsbelofte gestalte kon krijgen. Hun vertaling van de Immanuël-profetie laat daar geen twijfel over bestaan: "Zie een *maagd* zal zwanger worden en een zoon baren en zij zal hem de naam geven Immanuël." In hun vertaling preciseerden zij ook andere teksten, die te maken hebben met het koningschap. Heel fijntjes laten ze in Jes. 9:7 doorschemeren dat de toekomstige koning niet alleen door drongen is van het feit dat hij zijn koningschap van God ontvangt, maar zo bijzonder is dat hij als het ware van binnenuit gepredisponerd (geschikt) is om het koningschap te aanvaarden. Hij zal het aanvaarden *in gerechtigheid en met een juist oordeel (juiste gezindheid, juist oogmerk, Jes. 9:7 LXX)*. Op deze noties zullen de wijsheidsboeken uit de intertestamentaire periode voortborduren.

H. Klink, Hoornaar

Noot

- 1 Het Hebreeuwse woord 'alma' betekent letterlijk: jonge huwbare of gehuwde vrouw.

Twee berichten:

In het persbericht over de Noordmans Studiedag 2011 is een fout geslopen. De daarin genoemde datum is correct: 17 mei, maar deze valt op een dinsdag. De studiedag wordt dus gehouden op *dinsdag* 17 mei in de Bergkerk te Amersfoort.

De jaarlijkse conferentie van de Stichting Vrienden van Dr. H.F. Kohlbrugge zal D.V. worden gehouden op zaterdag 28 mei. De plaats is wederom de Grote Kerk van Vianen. Gegevens over het programma volgen metertijd.